

Barangolás a szlovákiai csillagvizsgálókban

A ROZSNYÓI CSILLAGVIZSGÁLÓ

Elérhetőségek:

Levelező cím: Gemerské osvetové stredisko, úsek astronómie, Betliarska 8, 048 01 Rožňava

Telefon: 0918 244 901, 0917 419 259, 0917 760 947, 0915 884 135

Email: hvezdaren@gos.sk, gos@gos.sk,

Web: www.astro.gos.sk

A csillagvizsgáló címe: Hvezdáreň, Lesná 1, 048 01 Rožňava

GPS: E 20°32'10,86", N 48°40'14,82"

Történelem:

1951 - első utalások csillagászati tevékenységre, amikor néhány érdeklő elkezdett csillagászattal foglalkozni.

Közéjük tartozott Gömöri György is, a csillagvizsgáló későbbi igazgatója. 1956-ban egy 15 cm átmérőjű Newton reflektor építésébe kezdtek. Ez alapul szolgált a csillagászati szakkörök elindításához.

1961-ben kezdett el működni csillagászati szakkör Rozsnyón Juraj Hlaváček-Petriškin vezetésével, majd megszűnése után Gömöri György vezetésével egy újabb szakkör alakult. A csillagászati szakkör aktív tevékenységének köszönhetően a Városi Nemzeti Bizottság egy kisebb, önálló épületet vásárolt a hozzá tartozó telekkel együtt a szakkör részére. A szakkör tagjai észlelőhelyet építettek a Newton távcső részére, elkészítették a 4,6 m magas Foucault-ingát, műhelyt létesítettek. Új észlelő eszközöket is beszereztek, mint például az egészségbolt kamera. Elkészítettek egy napórát is, ami később a csillagvizsgáló szimbólumává vált. 1969-ben megértek a feltételek és lehetőség nyílt Uránia néven egy önálló csillagvizsgálót létrehozni ezen a helyen. A csillagvizsgáló első igazgatója Gömöri György lett.

1970-ben az észlelőhely építése is befejeződött, eltolható tetővel a nagyobb, 280/2250 Newton távcsőnek.

1974-ben a Nap észlelésére szolgáló rádiótávcső beüzemelésére került sor és a naptorony felállítása is megtörtént.

1975-ben beindították a meteorológiai észleléseket.

1978-ban a csillagvizsgáló igazgatójának Mgr. Viera Kováčovát nevezték ki. Vezetése alatt, ami 1996-ig tartott, a legnagyobb mértékben modernizálódott a csillagvizsgáló észlelési technikája és az egész épületkomplexum.

1983-ban a csillagvizsgáló tevékenységéhez szükség volt a meglévő épület bővítésére. Új helységeket hoztak létre. 50 férőhelyes előadóhelyiséget, irodákat az alkalmazottak számára és raktárt a távcsövek és más segédeszközök tárolására.

1989-ben elkészült a 6 méteres kupolával ellátott épület.

1994-ben sor került a Zeiss Coude refraktor elhelyezésére a kupolában.

1996-ban a csillagvizsgáló elveszti önállóságát. 2008 -ig a csillagvizsgáló több üzemeltető alá tartozik, ami a csillagvizsgáló tevékenységére negatív és szinte megsemmisítő hatással volt.

2009. január 1-től a csillagvizsgáló a Gömöri Közművelődési Központ alá tartozik. A csillagvizsgáló épületei, berendezése és a távcsövek rossz, ill. használhatatlan állapotban voltak az átvételkor.

Jelenleg a csillagvizsgáló már újra működőképes.

Tevékenység:

- Művelődési programok szakkörök és klubok részére
- Exkurziók szervezése és programok a nyilvánosság részére
- Részvétel a Gömöri Közművelődési Központ programjain
- Csillagászati szaktevékenység
- Mobil Planetárium

Programok:

Az összes iskolatípus tanulói számára készített multimedialis programok bemutatása az oktatási követelményekhez alkalmazkodva. Ezek a programok a belső térben végzett előadásokból, a csillagvizsgáló távcsöveinek, segédeszközeinek bemutatásából és kedvező időjárás esetén észlelésből álltak.

Távcsövek és berendezések:

- 150/2250 mm Zeiss Coude refraktor

- Celestron 8SE
- Asztrográf 160/800 mm
- 110/1500 mm Schleiffelder refraktor
- 254/1500 Dobson reflektor
- 2 darab 25 x 100 binar
- 3 darab AD 800
- Coronado naptávcső
- Van de Graff generátor

Észlelések:

Az érdeklődők számára nappal a Nap fotoszférájának és a kromoszférajának bemutatása, éjszaka pedig a Hold, bolygók és az éppen látható mélyég-objektumok észlelése. Kitelepüléskor az előadásokon kívül a hordozható távcsövekkel bemutatókat tartottak.

Publikáció:

- Programajánlat az iskolák részére
- A facebook-oldal üzemeltetése
- Felhívás a különleges jelenségekre

Egyéb tevékenység:

- Helioenergetika a gyakorlatban
- Nyári táborok diákok részére a csillagvizsgáló területén
- Szabadtéri mozi

A jövőben szeretnénk indítani

- Csillagászati szakkör tanulók számára
- Csillagászati klub érdeklődőknek

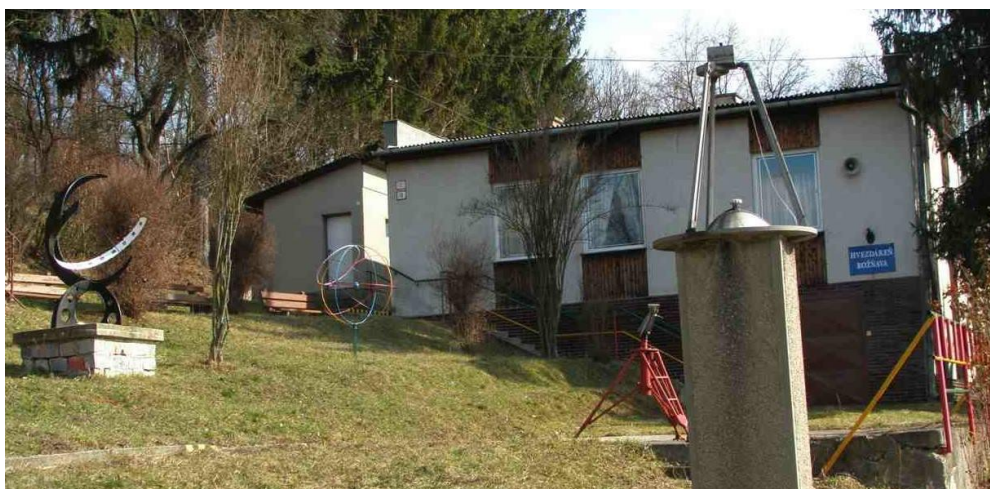
Szerkesztette: Molnár Iván és Molnár Zdeněk (A csillagászat és a természettudományok népszerűsítéséért felelős kulturális menedzser)

Felhasznált irodalom és Web:

- Hvezdárne a planetáriá na Slovensku, SÚH Hurbanovo, 2015
- <http://www.gos.sk/hvezdaren/historia>

Fényképmelléklet:

A mellékelt fotók a Rozsnyói Csillagvizsgáló archívumából származnak.

A Rozsnyói Csillagvizsgáló főépülete. Az előtérben balra a napóra, jobbra az egészségboltkamera látható

A csillagvizsgáló látképe a 6 méteres kupolával.

Kiállítási terem

A távcsövekkel, szemléltető eszközökkel és vetítőrendszerrel felszerelt előadóterem.

Éjszakai bevetésre a csillagvizsgáló távcsövei

Asztrotájkép a csillagvizsgálóból